

חרם יריחו – גזירת ה' או גזירת יהושע?

חרם = קדוש

1. ירושלמי ברכות ט:

אמר רבי יהושע דרומיאל שלשה דברים גזרו בית דין שלמטון והספימו בית דין שלמעלן עמהן. ואילו הן חרמה של יריחו. ומגילת אסתר. ושאילת שלום בשם. חרמה של יריחו. חטא ישראל. ולא יהושע גזר. אלא מלמד שהספימו בית דין שלמעלן עמהן.

Rebbi Joshua the Southerner said: Three things did the earthly court decree and the Heavenly Court agreed with them, and they are the following: The ban on Jericho, the Esther scroll, and greeting people using the Name. The ban on Jericho (see Joshua 7.11): "Israel sinned." But was not Joshua the one who decreed it? This certainly implies that the Heavenly Court agreed with them.

4. ויקרא פרק כז
(כח) אֲדֹכֵל־חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרֹם אִישׁ לִיקוֹק מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׁדֵּה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קִדְשׁ־קִדְשִׁים הוּא לִיקוֹק: (כט) כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרֹם מִן־הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמָת:

But of all that anyone owns, be it human or beast or land-holding, nothing that has been proscribed for God may be sold or redeemed; every proscribed thing is totally consecrated to God. No human being who has been proscribed can be ransomed: that person shall be put to death.

5. תוספתא ערכין ד:יג

[קלב] כל חרם אשר יחרם... כל חרם קדש קדשים... כל חרם אשר יחרים איש לה' וגו', אלו חרמי כהנים, כל חרם קדש קדשים הוא לה', אלו חרמי גבוה, כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה, אלו חייבי מיתות ביי"ד.

6. רמב"ן ויקרא פרק כז

ועל דרך הפשט לאמר הכתוב כי כל המחרים משלו בין אדם בין בהמה ושדה אחזתו, הוא קדש לשם... אבל המחרים מן האדם שאינו שלו, כגון הנלחמים על אויביהם ונודרים נדר "אם נתן תתן את העם הזה בנדי והחרמתי את עריהם" (במדבר כא ב) ימותו כל האדם הנמצא בהם. והטעם שאין דעת הנודר כן לתתו לפהגים, רק שיהיה הכל אסור בהנאה, כי נתפנו להכרית האויבים ולכלותם.

By way of the plain meaning of Scripture, the verse is stating that whatever a man devotes of his belongings, whether man or animal or field of his possession, *it is holy unto the Eternal...* But if he devotes people who are not his, such as those who go to war against their enemies and utter a vow, *If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then will I utterly destroy their cities*, then all the people found in them are to die. The reason for this is that the intention of those making such a vow is not that [the captives] be given to the priests, but rather that it be forbidden to derive any benefit from them, since their purpose is to utterly destroy the enemies

2. תנחומא ויחי סימן ח ד"ה (ח) ויקרא יעקב

בשעה שנכנסו ישראל לארץ, אמר להם יהושע, והייתה העיר חרם היא וכל אשר בה (יהושע ו, יז). ואין את מוצא שנצטוו על כך, אלא יהושע מעצמו אמר. ומנין שהספים הקדוש ברוך הוא עמהן, שקד פתיב: חטא ישראל וגם עברו וגו' (יהושע ז, יא). הוי, שהספים הקדוש ברוך הוא עמו...

After the Israelites had entered the Land. Joshua told them: *And the city shall be devoted, even it and all that is therein* (Josh. 6:17). You find here that it was not the people but Joshua who issued this decree. But how do we know that the Holy One, blessed be He, approved it? Because it is written: *Israel hath sinned, yea, they have even transgressed My covenant* (ibid. 7:11). Hence the Holy One, blessed be He, must have agreed with him....

3. רד"ק ו:יז

ונראה כי הקב"ה אמר לו כן כי יהושע לא אמר דבר כזה מלבו ואף על פי שלא זכר זה הכתוב ימצאו כמוהו רבים.

7. במדבר רבה פרשה יז ד"ה א ביום השביעי

ד"א אפרים מעוז ראשי מדבר ביהושע שהיה משבט אפרים והוא עשה מלחמה בשבת שנא' (יהושע ו:טו) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיִּשְׁלְמוּ כַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר וַיִּסְבּוּ אֶת־הָעִיר וְגו' ומנין שהיתה שבת? שאין שבעה לעולם בלא שבת.

- ולפי שהיה יום שבת אותו יום שכבשו את יריחו לכך חחרים את יריחו קדש לה' כמה דתימא (יהושע ו:יז) והייתה העיר חרם היא וכל אשר בה ליקוק וגו' א"ר יהושע השבת כולה קדש וכל מה שנכבש בשבת יהיה קדש לה' וכה"א (שם יט) וְכָל־כֶּסֶף וְזָהָב וְכָל־חֶשֶׁת וּבְרִזָּל קִדְשׁ הוּא לִיקוֹק אוֹיֵר יִקּוֹק קְבוֹא.
- א"ר ברכיה הכהן - כעיר הנדחת עשאה והרי עיר הנדחת אסורה בהנאה שנא' (דברים יג) וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ וְגו' וכה"א (יהושע ו:כא) וַיִּחְרְמוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בְּעִיר מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מִנְּעַר וְעַד־זָקֵן וְעַד־שׁוֹר וְעֵזָה וְחִמּוֹר לְפִי־חָרֵב.
- אמר ר' יודא הלוי בר שלום לימד לישראל מה שאמר הקב"ה (במדבר טו) רִאשִׁית עֲרֻסְתְּכֶם חֲלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה אִמֵּר יְהוֹשֻׁעַ הוֹאִיל וּבְנִשְׁנוֹ אֹתָהּ תַּחֲלֶה נִקְדִּישׁ אֶת כָּל שְׁלָלָהּ לַגְּבוּה!

Bamidbar Rabbah 14

'Ephraim also is the defence of my head' speaks of Joshua who belonged to the tribe of Ephraim and carried out warlike operations on the Sabbath; as is proved by the text, *And it came to pass on the seventh day, that they rose early at the dawning of the day, and compassed the city, etc.* (Josh. VI, 15). How do we know that it was the Sabbath? Because there can never be seven consecutive days without a Sabbath.

- **And because the day on which they captured Jericho was the Sabbath**, he therefore devoted Jericho as holy to the Lord, as you read, *And the city shall be devoted, even it and all that is therein, to the Lord, etc.* (ib. 17). Joshua argued: 'The Sabbath is altogether holy, so let all that has been conquered on the Sabbath be holy to the Lord.' Accordingly it says, *But all the silver, and gold, and vessels of brass and iron, are holy unto the Lord; they shall come into the treasury of the Lord* (ib. 19).
- R. Berekiah the priest said: He treated it **like a city that had been seduced into idolatry**, and from such a city no benefit may be derived; as we learn by the text, *And thou shalt burn with fire the city, and all the spoil thereof, etc.* (Deut. XIII, 17). Accordingly it says, *And they utterly destroyed all that was in the city, both man and woman, both young and old, and ox and sheep, and ass, with the edge of the sword* (Josh. VI, 21).
- R. Juda the Levite, son of Shalom, said: Joshua gave Israel an object-lesson on the law which the Holy One, blessed be He, had laid down: *Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift* (Num. XV, 20). Joshua argued: "Seeing that it is the first to be conquered, let us dedicate all its spoil to the One above."

חרם = עיר הנדחת

8. רש"י

והיתה העיר חרם הקדש, כי היום שבת קדש, וראוי להיות קדש שכל הנשאל בו.

And the city shall be consecrated. It shall be sacred, for that day was the holy Shabbos, and it was therefore fitting that all the booty that was taken be holy.

9. רד"ק יהושע ו:יז

... אמר יהושע יריחו כבושה תחלה לארץ ישראל נוציאנה תרומה כאשה הזאת שמפרשת חלתה מתחלת עיסתה ועוד אמר יהושע בשבת לכדנו יריחו ושבת קדש שנאמר כי קדש היא לכם כל מה שכבשנו בה יהיה קדש שנאמר קדש לה' אוצר ה' יבא....

10. דברים פרק יג

(טז) הכה תכה את ישיבי העיר ההוא לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר ביה ואת בהמתה לפי חרב: (יז) ואת כל שללה תקבץ אל תווד רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל ליקוק אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: (יח) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב יקוק מחרון אפו ונתרלף רחמים ורחמך והרףד באשר נשבע לאבתך:

(16) you shall surely strike the inhabitants of that city with the edge of the sword, destroying it utterly, and all that is therein and its livestock, with the edge of the sword. (17) You shall gather all its spoil into the midst of its street, and shall burn the city with fire, and all its spoil every totally to Hashem your God. And it shall be a mound forever; it shall not be built again. (18) Nothing from that which is banned shall cling to your hand, so that Hashem may turn from the fierceness of his anger, and show you mercy, and have compassion on you, and multiply you, as He has sworn to your fathers;

יריחו	עיר הנדחת
(כא) ויחרמו את כל אשר בעיר מאיש ועד אשה מנער ועד זקן ועד שור ושה וחמור לפי חרב:	(טז) הכה תכה את ישיבי העיר ההוא לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר ביה ואת בהמתה לפי חרב:
(כד) והעיר שרפו באש וכל אשר ביה בקו הכסף והזהב וכלי הנחשת והברזל נתנו אוצר בית יקוק:	(יז) ואת כל שללה תקבץ אל תווד רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל ליקוק אלהיך
(כו) וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארוי האיש לפני יקוק אשר יקום ויבנה את העיר הזאת את יריחו בבכרו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה:	והיתה תל עולם לא תבנה עוד:

11. דברים יב

(ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו ישם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: (ג) ונתצתם את מזבחתם ושרפתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא:

(2) You shall surely destroy all the places in which the nations that you shall dispossess served their gods, on the high mountains, and on the hills, and under every green tree, (3) and you shall break down their altars, and dash in pieces their pillars, and burn their Asherim with fire; and you shall cut down the engraved images of their gods; and you shall desstroy their name out of that place.

12. מלכים א טז

(כט) ואחאב ברעמרי מלך עלישראל בשנת שלשים ושמנה שנה לאסא מלך יהודה וימלך אחאב ברעמרי עלישראל בשמרון עשרים ושתים שנה: (ל) ויעש אחאב ברעמרי הרע בעיני יקוק מפל אשר לפניו: (לא) ויהי הנקל לכתו בחטאות ירבעם ברנבט ויקח אשה את איזבל בת אתבעל מלך צידנים וילך ויעבד את הבעל לו: (לב) ויקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרון: (לג) ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את יקוק אלהי ישראל מפל מלכי ישראל אשר היו לפניו: (לד) בלמיו בנה חיאל בית האלי את יריחה באבירם בכרו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתיה כדבר יקוק אשר דבר ביד יהושע בן נון:

(29) And in the thirty-eighth year of Asa king of Judah Ahab the son of Omri began to reign over Israel; and Ahab the son of Omri reigned over Israel in Samaria twenty-two years. (30) And Ahab the son of Omri did that which was evil in the sight of Hashem beyond all that were before him. (31) And it came to pass, as if it had been a light thing for him to walk in the sins of Jeroboam the son of Nebat, that he took as a wife Jezebel the daughter of Ethbaal king of the Zidonians, and went and served Baal, and worshipped him. (32) And he set up an altar for Baal in the house of Baal, which he had built in Samaria. (33) And Ahab made the Asherah; and Ahab did yet more to provoke Hashem, the God of Israel, than all the kings of Israel that were before him. (34) In his days Hiel the Bethelite built Jericho; with Abiram his firstborn he laid its foundation, and with his youngest son Segub he set up its gates, according to the word of Hashem which He spoke by the hand of Joshua the son of Nun.